Nr. 28. Wiljandis, 9. aprillil 1907. a. II. aastakäik.

Ilmub kaks korda nädalas.

Rahwaleht

Igal Esmaspäewal ja Neljapäewal.

Toimetus, talitus ja trükikoda: Wiljandis, Lossi uulitsas, J. Michwelini majas.
Abikontor Tartu uul., Kondori uues majas.

Toimetuse adressi: „Rahwalehe" toimetusele, Wiljandis
Wene keeles: Въ ред. газ. «Рахвалехтъ» въ гор. Феллинъ Лифл. губ.

Kuulutusi wõetakse lehe talituses wastu. Kuulutuste korpuse-rea ruum maksab 5 kop., lehe eesotsas 15 kop.
Tellimiste ja kuulutuste wastuwõtjad saawad protsentsi.
Adressi muutmine maksab 10 kop.

Tellimise hind:
1 aastas postiga 2 rbl. 70 kop. postita 2 rbl. — kop
½ „ „ 1 „ 50 „ „ 1 „ 10 „
1 kuus „ — „ 30 „ „ — „ 20 „
Wäljamaale saates 4 rubla.
Üksik nummer maksab 3 kop.

Ilusaid Lihawõtte kaartisid ja
hästi idanewaid **aiawilja seemneid**
müüb kõige kasulikumate tingimistega
A. Tõllasepp'a raamatukauplus
Wiljandis, Lossi uul.

Riigiwolikogu seisukorrast.

Pealinnast tulewad hiljuti jälle erutawad teated, et wolikogu õige pea kodu lastawat. Kust hallikast niisugused teated, mis isegi ajakirjandusesse teed leiawad, wälja tulewad on raske otsustada. Igatahes aga tulewad nad seal poolt, kus wolikogu wastu kõige tulisemalt kihutustööd tehtakse, kus ihu ja hingega rahwaasemikkude laialisaatmist soowitakse.

Kuid wõime kindlaste tõendada, et wolikogu senini omalt poolt mingit põhjust laialisaatmiseks andnud ei ole.

Kõige rohkem segadust wolikogu istumisel sünnitawad muidugi **parempoolsed**, kes kõigest wäest **tüli nurida** püüawad, et aga kodusaatmiseks põhjust leida. Ajakirjandus teab isegi seda rääkida, et niisugune mustasajaliste kihutus-töö walitsewates ringkondades **laitust** on leidnud ja et seal otsusele on jõutud, rahulikul teel dumaga töötada katsuda. Seda tõendawad ka wiimaste päewade sees ministrite poolt peetud kõned. Kuna need wõimumehed oma esimestes kõnedes õige upsakat ja trotsiwat olekut üles näitasiwad, on nende wiimased ülesastumised selle wastu tagasihoidlikud ja leplikud olnud.

Mis wolikogusse puutub, siis wõib otse imestusega tähele panna, kuidas selle politikaline ilmawaade päew-päewalt kaswab ja küpsusele ligineb. Wõib juba nende **rahwusmeelsete** üliwõimu kõikide küsimuste arutamisel märgata, kes oma nõudmisi kõikumata kindlale rahwusmeelsele alusele on rajanud ja kelle poolehoidjate arw päew-päewalt suureneb. Nii hästi äärmiste käremeelsete kui ka parempoolsete leerist leiab tõsisel konstitutsionilisel alusel asunew erakond enesele uusi sõpru. Kõik need kuulujutud ja kõmulaengud, mis **parempoolsed** wässimehed lendu saadawad, et meeli segada ja oma musta eesmärgi poole püüda, ei leia kusagil õiget peatust ja rahwa **põlgtus** on tulewikus „tõsiste Wene meeste" pärandus.

Tõsi on küll see, et peaministri Stolüpini ja riigiwolikogu esimehe wahel weikesi lahkuminekuid ette tuleb. Nii näituseks wõttis peaminister hiljuti küsimuse arutamisele, kas wolikogu liikmetest walitud komisjonidel on õigus wäljaspoolt asjatundjaid kutsuda wõi mitte.

Põhjusseaduses on öeldud, et wolikogul ilma ministrite nõukogu ja kõigekõrgema wõimu nõusolekuta keelatud on „**kõrwalisi isikuid**" wolikogu töösse segada. Nüüd tõuseb aga küsimus, kas tuleb asjatundjaid „**kõrwalisteks isikuteks**" lugeda wõi ei? Riiginõukogu esimehel on seaduse järele õigus nõukogu istumistele ka niisugused inimesi kutsuda, kelle seletused teatawate küsimuste selgitamiseks kaasa aidata wõiwad.

Kuid peaminister toetab selle peale, et esimese wolikogu poolt wäljatöötatud põhjusseadused, milles wolikogul riiginõukogu järele ka õigus asjatundjaid kutsuda oleks, senati poolt wälja kuulutatud ei ole ega sellepärast ka weel makswateks loetud ei wõi saada. Mikspärast peaminister wõeraste wolikogusse kutsumise wastu on, arwatakse sellest tulema, et kõrgemates ringkondades kardetakse seeläbi wolikogu elawaks meetingute paigaks muutuma, kus kõige punasemad „seltsimehed" wabalt üles astuda wõiksiwad; niisamuti arwatakse, et wolikogu niisugusid endisid wõimumehi asjatundjatena kohale kutsub, keda millgi põhjusel ametist tagandati ja kes „bürokratia" saladustest liiga palju teadwad ja seda wahest oma praeguses „meeleolus" päewawalgele loobiwad. Kõigist sarnastest lahkuminemistest ei wõi aga keegi weel otsustada, et wolikogu kodu lastud saaks. Nii hästi walitsusel kui seltskonnal on tähtsas, et wolikogu paigale jääks ja tõsises konstitutsionilises mõttes edasi töötaks, sest ainult sel teel on weel wõimalik kardetawaid kõuepilwesid Wenemaa **politika** ja **majanduse**-taewal pikemaks ajaks **seisatama panna**.

Lõbupidud maal.

H. Johannson.

Lõbupidudest juttu tehes, peame iseäranis kahte asja tähele panema: esiteks, missugune mõju **lõbul** inimese elu peale on—ja teiseks, kuidas maal peetawad, weikesed „lõbupidud" meile lõbu pakkuda suudawad, ning kuidas meie nendest lugu wõime pidada.

Lõbu igatsemine on hingeteadlaste seletuste järele inimese juures üks tähtsam ja tähelepanemise-wäärilisem hingeelu awaldus, mispärast tal ka elus suur tähendus on. Lõbul on inimese waimu-ja hingeelu peale kahesugune mõju: ta wõib inimest kõrgemale tõsta, — kuid niisama ka madalamale wajutada. See sünnib sedamööda, missuguse sihiga lõbu on. Oma sihi poolest on aga lõbu kahesugune: kõlbline ja kõlbmata. Niisama on ka lõbu oma mõju poolest kahesugune. Kõlbline lõbu aitab inimest hingelikult kõrgemale, ta kergitab tema kurbtust, lahutab tema meelt, kosutab ja teeb tugewamaks tema waimu eluraskustele wastupanemiseks ja annab tema elule üleüldse suurema wäärtuse. Suur mõju on kõlblisel lõbul ka inimese kõlblise elu peale.

Targad seltskonna elu-uurijad seletawad meile oma uurimiste järeldustest selle kohta wäga palju, kuidas kõlbline lõbu inimest kõlbliselt tõstab ja selle puudumine kõlbmataks teeb. Selleks toowad nad meile järgmised tõelikud näitused ette.

Wäga paljudes linnades ja külades, mitmel maal ja riigis, on tähele pandud, et kui nendesse awalikud lõbustuse-kohad rahwa jaoks saiwad asutatud, nagu: teatrid, lugemise toad, jalutus-paigad sne., siis seal rahwa kõlbline elukord silmanähtawalt tõusis. Wõis kindlate statistikaliste arwude waral selgeks teha, et nende lõbuasutuste mõjul iseäranis joomine ja pordu-elu wähenesiwad. Niisama on selgeks tehtud, et kui kuskil linnas ehk külas kõlblisel alusel seiswad lõbukohad (teatrid sne) sissetuleku puudusel ehk muul põhjusel kinni saiwad pantud, siis seal kohe silmanähtawalt eeltähendatud kõlwatused—ühes kohas enam teises kohas wähem—kaswasiwad. Üleüldse peab ütlema, mida raskem ja rõhuwam inimese elu on, seda enam tarwitab ta mõistlikumat lõbu, mida rohkem aga inimesel kõlblikust lõbust puudus on, seda kergemini wõib ta kõlbmata lõbu — iha orjaks jääda. See ütelus maksab ühe inimese kohta enam, teise kohta wähem, kuid koguni tähenduseta pole ta kellegi kohta.

Ka inimese terwise peale ei jäe kõlbline lõbu ilma mõjuta. Mitmed tähtsamad arstid tõendawad, et kõlbline lõbu inimese terwist kosutab. Hea lõbu sünnitada inimeses rõõmu ja rõõm mõjuda wäga kasulikult terwise peale. Rõõm erutada teatawal mõõdul inimese erkusid (nerwisid), mõjuda kasulikult südame tegewuse peale, kiirendada were ringjooksu ja sundida kopsu tugewamalt hinge tõmbama, mille läbi weri puhastatud saab. Ka olla rõõmsal meelel kasulik mõju peaaju tegewuse peale; waimutöö jõud olla selle läbi palju suurem. Mure mõjuda peaaju

Õpetunnil.

K. M. Stanjukowitshi järele W. Erk.

II.

Bukowina perekond istus parajaste theelauas, kui Worošhilow söögituppa astus. Peter Iwanowitsh, elatanud herra, aastat 45 wana, istus lahtises mantlis, sigar hammaste wahel, laua taga ja ulatas Worošhilowile kätt ning palus lahkeste theed jooma.

— Oues on külm. Teie olete wististe ära külmetanud, Nikolai Nikolajewitsh! — tähendas ta ja pööras ennast abikaasa poole:

— Sonja, wala Nikolai Nikolajewitshile ruttu theed!

Noor ja ilus mustawerd naesterahwas, walges hommiku riides, walas klaasi theed täis ja ulatas selle nooremehele, kus juures ta ise naeratades ütles:

— Waadake ette — see põletab ära!... Julikuum!

— Ei põleta!...

— Noh, wennas, — kuidas siis minu poistega lugu on? Ärge aga kiitma hakake waid rääkige tõtt!

Kaks weikest jõmsikat — Bukowina pojad — waatasiwad Worošhilowi otsa ja läksiwad näost punaseks.

— Ahahh! Juba häbi, et Nikolai Nikolajewitsh laitma hakkab?

— Ei ole wigagi, — õpiwad päris hästi! — wastas Worošhilow.

— So, — aga kuidas Sonja?... küsis Bukowin.

— Sofja Iwanowna waatab ainult pealt...

— Kas ka mind oled sa, Peeter, õpilaste sekka arwanud?... — lausus noor naesterahwas ja tegi pikad mokad.

— Ega ja muidu nõnda hoolikaks poleks läinud... Näha, et sul himu õppida! — wastas mees wähe kuiwalt.

Worošhilow tahtis selle peale wastata, et Sofja Iwanowna sugugi õppimise pärast klassituas ei käi waid ainult, et tema tööd segada, kuid waikis targalt ja jõi hoolega oma theed edasi.

Mõne aja järele läksiwad lapsed Worošhilowiga klassituppa, kuhu ka warsti Sofja Iwanowna ilmus.

Worošhilowil ei olnud aimugi, et ta noorele naesterahwale meeldib. Kolm kuud tagasi, kui Sofja Iwanowna esimest korda klassituppa ilmus, ja palus, et teda lubataks tundisid pealt kuulata, imestas ta wäga selle üle ja tundis enesel wähe piinliku olewat. „Wististe igawuse pärast" — mõtles ta ja õpetas rahulikult edasi. Aga kui Sofja Iwanowna ka järgmisel päewal tuli, siis sai Worošhilowi meel selle üle juba pahaseks. „Mida tal tarwis? Wõi mõtleb ta salakuulajana tundisid pealt kuulata?..." Kuid proua ilmus igapäew õigel ajal õpetundidele ja kuulas waikselt pealt. Wähehaawal harjus Worošhilow sellega ära ja ei pannud noore naesterahwa sealolekut enam tähelegi.

Ainult ükskord märkas ta, kuidas Sofja Iwanowna teda iseäralise pilguga silmitses. Ta heitis pilgu noore naesterahwa peale, mille peale see ärapunastas.

Midagi arusaamatat, millel piinlikkusega wõi kaastundmusega sarnadust oli, käis Worošhilowi südamest läbi.

„Kui ilus see meie kooliõpetaja on!" — mõtles Sofja Iwanowna.

Ja naesterahwas hakkas edasi unistama... Mõtted puutusiwad muidugi noortmeest, kelle ilusat ja mehist kuju ta oma mehe kõhna ja kondilise kujuga wõrdles ja leidis wiimaks, et parem oleks, kui Worošhilow tema Peter Iwanowitshi asemel oleks... „Ja kui talle siis weel niisugune munder anda, kui mees kannab, ja kuskile pidu peale wiia — ta äratakš tõepoolest tähelepanemist!... Eh, missugused toredad sunksed!"

— Mitte nõnda! — kõlas Worošhilowi heal, kes kõik see aeg tähelepannas rehkenduse ülesande järele walwas. — Kaswatage murdu murruga! Kuidas kaswatatakse murdu murruga?...

— Tuleb ühe murru jagatawat teise murru jagajaga kaswatada... — wastas poisike winguwalt.

„Ainult murrud mõttes! Missugune karu! Ei waatagi minu poole! — mõtles Sofja Iwanowna.

Worošhilow tõstis silmad üles ja ta pilk puutus noore naesterahwa pilguga kokku ning ümises iseeneses:

— Mida ta ikka peaks...

Ja ta jutustas murdudest edasi. Wahepeal sai ta siisgi mahti paar korda noore naesterahwa poole waadata.

„Päris ilus!" — käis mõte ta peast läbi.

— Ja mis edasi saab? — küsis ta poisi käest, muidugi selle juures rehkenduse ülesannet mõteldes.

Sofja Iwanowna naeratas, just nagu oleks see küsimine temasse puutunud.

„Ja tõepoolest, mis edasi saab?" — mõtles ta. — Mitte midagi! Mikspärast ei wõiks ma selle karuga natuke edwistada?" — käis mõte ta ilusast peakesest läbi.

Worošhilow pidas mossis näol õpetundi edasi, kuna Sofja Iwanowna nagu jonni pärast alalõpmata naeris ja naljatas.

— Mikspärast te minu wõeraspoegi nõnda palju piinate, Nikolai Nikolajewitsh?

— Kuidas piinan?...

— Alati tunnid ja tunnid! Te wõiksite wahest ka midagi lõbusamat rääkida, kui kaswatamine ja kokkuarwamine.

— Ega Peter Iwanowitsh mulle lobisemise eest raha ei maksa! — lausus Worošhilow ja õpetas edasi.

Sofja Iwanowna waikis mõne minuti ja küsis siis:

— Herra Worošhilow, kas teil ainult matematika seisabgi mõttes?

— Ei, mitte igakord'...

— Aga mina mõtlesin, et ainult matematika! — rääkis noor naesterahwas ja hakkas naerma.

„Edwistab!" — mõtles Worošhilow. — Ja peaks mees armukade olema...

— Ma lähan ära — ma segan teid! — hakkas jälle Sofja Iwanowna rääkima.

— Ja, aeg läheb jutuajamise peale ära...

— Olgu siis, ma jään wait... Lapsed, ka teie istuge waguse ja kuulake, mis õpetlane räägib.

Kui õpetund lõppes, tahtis Worošhilow kohe kodu minna, aga Sofja Iwanowna pidas ta kinni ja ütles:

— Kuhu te' nõnda ruttu jooksete?

Ise waatas nõnda maheda pilguga nooremehe otsa.

— Tarwis kodu minna! — wastas noormees ja mõtles jälle: „Aga küll on see edwistaja ilus!"

Worošhilowi meel oli paha, kui ta kodu poole sammus. Esiteks — ta ei saanud mahti Bukowina käest raha küsida ja teiseks — matematika kunstülesannete asemel (ta oli matematika üliõpilane) mida ta kodus harutama pidi hakkama, mõlkus tal noore, ilusa naesterahwa kuju meeles, keda ta omas südames wallatuks nimetas.

— Waata kui rumal ma olen! Mis sest wälja wõib tulla? — pandis ta endale kodu jõudes küsimise ette.

Ja juba sellesama päewa õhtuks sai ta wastusega walmis:

Kõige tõenäolikum on see, et kallis Peter Iwanowitsh mind lahti laseb ja selle järeldus on lihtsalt — riputa jälle hambad warna!... Tarwis ette waadata!

Peter Iwanowitsh oli mõrudas meeleolus, kui ta õhtu thee lauda istus ja poolwiltu oma abikaasa otsa waatas. Ta tegi otsuseks, kõik see aeg waikida, aga wiimaks ei kannatanud ta enam wälja ja ütles:

— Sonja!... Kas need alatasased istumised klassituas sind ära ei tüüta?... (Järgneb.)

korralikku tegewuse peale kahjulikult, teda olla sealt tarwis kõlblise lõbu ja mõistliku meelelahutuse läbi wälja ajada. Sellepärast pidadagi wainuga töötajate inimeste elu rõõmsam ja lahedam, ning wõimalikult mure koormatuse eest hoitud olema.

Kõigest nendest ettetoodud põhjustest selgub, et kõlblikul lõbul inimese hinge- ja ihuterwise peale kasulik mõju on. Sellepärast tuleb meil nüüd küsimuse peale wastust leida: kust saame kõlblist lõbu?

Selle küsimuse wastamine on kaunis raske, sest et kõik inimesed mitte ühesugust lõbu ei himusta, ja et igasuguse kõlblise lõbu muretsemine enamiste suurte raskustega ühenduses on. Siiski katsume selle küsimuse peale kosta.

Nagu inimesed kõigis oma iseloomu (karakteri) awaldustes üksteisest wäga palju lahku lähewad, niisama lahku lähewad nad ka lõbu küsimuses. Üks inimene armastab seltskonde ja teiste inimestega elawat läbikäimist, teisele meeldib aga kõige paremini üksinda olek ja kodus istumine. Üks armastab laulu ja muusikat, teine näitemängu kolmas tantsu, neljas kõiki neid kokku. Üks inimene armastab warandust koguda, ja unustab raha ahnuse juures kõik muud lõbud täitsa ära, teine inimene mängib warandusega, kui laps kanniga, ja püüab kõik lõbud oma ligikonda saada, mida ta weel iganes ilmas teab olemas olema. Üks armastab kehalist lõbu, teine — waimlist.

Et inimeste seas lõbu küsimuses nii suured lahkumineskud walitsewad, see teeb lõbu eest hoolitsejatele seltsidele, kui ka muudele sellekohastele asutustele tõsist muret.

Igasuguse wäärtuslise lõbu muretsemine läheb kaunis kalliks, mispärast ta alama rahwale enam-wähem kättesaamatuks jääb. See on aga seda kahjatsemise-wäärilisem, et just alama rahwale kõige rohkem kõlbilist lõbu tarwis lahaks. Sest, mida raskem inimese elukord on, seda rusuwamalt mõjub ta inimese meeleolu peale — ja seda rohkem tarwitab inimene meelelahutust. Meie alamrahwa klassi elukord on omast kohast kahtlemata rusuw: tema töö on raske ja liiga ühekülgne, tema elumured on suured ja rõhuwad j. n. e. Siin oleks tõeste wahendisi tarwis, mis alama rahwa meeleolu langemist hoida aitaks. Kuid nagu juba täheadasin, läheb mõistliku lõbu muretsemine kalliks, mispärast tema kättesaamine kerge pole. Siiski ei tohi meie mitte meelt ära heita, waid peame selleks tööd tegema, et kõlbline lõbu ikkagi alama rahwa juures edeneks ja mõnelgi kujul kättesaadaw oleks.

Kaunis head lõbu ja meelelahutust pakuwad nõndanimetatud „lõbu-pidud.“ Seda on juba ammust ajast ära tuntud, ja linnade kohal lõbu-pidusi toime panema hakatud. Maal on aga lõbu-pidudega koguni hilja peale hakatud. Kõige suuremat hoogu sai maal pidude pidamine karskuse seltside asutamise läbi. Lõbu-pidude toimepanemine maal on küll koguni wilets asi, nimelt sellepärast, et seal kohalised pidu ruumid puuduwad. Suwel wõib ometigi mõnes wiljaküünis ehk muus jahedas ruumis pidu toime panna, kuid kõige täbaram lugu on pidude pidamisega talwel. Kuna muidu igapidi kohasem oleks talwel pidusi toime panna, sest et pidu tegelastel ja pidust osawõtjatel siis rohkem aega selletarwis järele jääks, teeb aga korteri küsimus just talwel kõige rohkem peawalu: pidu ruumideks wõib talwel ainult talu kambrid ja rehe-tubasid tarwitada — muid paremaid ruumisi pole saada. Et talu toas wõi kambris wõimalik ei ole tublit pidu toime panna, pole tarwis ütelda — mõistab igaüks isegi. Ka pidu tegelaste pärast on maal raskem pidu toime panna, kui linnas, sest et maal inimesed üksteisest kaugel elawad.

(Järgneb.)

Kirjandusest.

M. K. Tshebrikowa kiri Keiser Alexander III-ale. Tallinnas. 23 lehek. Hind **6** kop.

Omawoli on tõe ja õiguse kõige suurem waenlane. Kes ajalugu tunneb, see teab tuidas ajaloo algusest saadik juba omawoli tõttu õigust ära lämmatada on püüdnud, kuid see ei ole mitte korda läinud. Küll on pidanud tõde ja õigus wahel omawoli halastamata rõhumise all waikima kuid siisgi julgesimad nad wahetewahel läredalt omawoli wastu wälja astuda. Tõde ja õigus on wõitnud, et nad surematad on.

Bürokratia raudse käpa all on nii aasta sadasid äganud. Ja see rõhumine tõusis wahete wahel nii kõrgele, et wabaduse katsed selle alt wälja peaseda, siin ja seal nähtawale tuliwad, tuid nende katsetele järgnes sagedaste weel rängem rõhumine.

Umbes paarkümmend aastat tagasi, kus ta gasiktekuw weel täies hoos oli, kirjutas naiskirjanik M. K. Tshebrik wa kirja Keiser Alexander III-le, kus ta bürokratia omawoli ja selle halbu järeldusi ära näitas. Wabadus, mis karname tarwidus on, ilma milleta seltskond olla ei wõi, ilmub warem ehk hiljem, kus inimesed enam teiste eestkostmist ta natada ei wõi.

Kuid see kiri ei toonud mitte loodetud järeldusi. Selle kirjutaja saadeti sellepärast külmale maale. Ja kuni tänini oli selle trükkimine ja lugemine Wenemaal keelatud. Nüüd on aga ka meil wõimalus seda kirja lugeda, mis kord kangesti keelatud oli.

T. K.

Riigiwolikogu

30. märtsil.

Koosolek algab Golowini juhatusel kell 2, 9 m. p. l. Läbiwaatamisele wõetakse aruanne saadikute walimiste kohta. Aruandes nõutakse Tambowi kubermangu walimiste tühjakstunnistamist. Maa-komisjoni walimine jäetakse esmaspäewaks ja asutakse walimiste kinnitamise juurde. Ministritest on kohtuminister ja hariduseminister koosolekule ilmunud.

Kinnitust leiawad Riia linna, Karsi, Tshernigowi ja Olonetsi kubermangude, siis weel Turgai ja Semipalatinski maade ja wiimaks Baku linna walimised.

Peale seda hakkab wolikogu komisjoni asutamist arutama, kes wähemad walitsuse poolt sissesaadetud seaduse-eelnõud läbi waataks.

Kapustin arwab, et komitee ainult neid eelnõusid läbi waatama peab, millel põhjusmõttelist tähtsust ei ole.

Jeslenko waidleb üleüldse selle wastu, et eelnõud komisjoni kätte antakse. Küsimine wõetakse häaletamise alla ja lükatakse tagasi.

Roditshew toetab ettepanekut, wolikogu koosolekuid kell 2 p. l. alata, et sellä: komisjonidele rohkem aega töötamiseks üle jääks.

Sotsialistid ja sotsialrewolutsionärid on selle ettepaneku wastu, sest nende arwamise järele on üleüldistel koosolekutel rahwa politikalise kaswatamise peale suurem tähtsus.

Kelepowski ütleb, et wolikogu üleüldised koosolekud ainult sõnadega loopimine olla.

Esimees peatab kõnelejat tähendades et need sõnad wolikogu haawawat.

Purishkewitsh arwab, et wähem koosolekuid nädalas ära pidada tuleks. Ettepanek wõetakse häaletamise alla. Poolt on 257 häält, wastu 159. Wastu andsiwad oma hääled sotsialistid, teistest — Purishkewitsh.

Edasi wõetakse saadikute Kuptaski, Kusnetsowi ja Gernosi kohtulisele wastutusele wõtmise asi arutamisele.

J. Hessen paneb küsimuse ette, kas wolikogu on kohustatud, peale kohtuministri teadaandmise, et saadikud kaelakohtulisele wastutusele on wõetud, neid saadikuid wolikogu liikmete hulgast wälja arwama wõi ise selles asjas oma otsuse tegema. Seadused, mis selle asja kohta seletust andma pidada, olla wäga puudulikud. Ta paneb oma poolt ette niisuguseid asju, mis ju wäga tihti wolikogu ette wõiwad tulla, kodukorra komisjoni kätte läbiwaatamiseks anda.

Zhirski arwab, et saadikute wäljaheitmisest juttugi olla ei wõiwat.

Alekfinski arwab aga, et ka sellel mingit otstarbet ei ole, kui niisugused asjad kodukorra kätte antakse.

Bulat arwab sedasama.

Sõna wõtab kohtuminister, kes Hesseni küsimuse peale wastata katsub. Ta räägib, et seadus selgeste ära määrata, kunas ja kus wolikogu liiget wälja heita tulla. Igat wolikogu liiget tulla wälja heita, kui tema wastu süüdistust tõstetakse, mille järele ssik passiwilise walimise õiguse kaotab ja pidada siis ka saadik wolikogust ajutiselt lahkuma. Edasi ülistab minister Wenemaa seadusi ja nende kõrget ülesannet. (Parempoolsed awaldawad kiitust, kuna pahemalt poolt sisistamist kuuldukse.)

Esimees kõlistab.

Pergament: Minister wõttis oma tänases kõnes seisukoha, mis kõigiti wolikogu õigusi kitsendada tahab.

Temjanow tähendab, et ministri seisukoha järele wolikogul ainult kohtu-uurija otsuste registreerimise õigus jääb.

Kusmin-Karawajew toetab Hesseni ettepanekut.

Teslenko, kes ka Hesseni ettepanekut toetab, wastab ministri tähenduse peale ja näitab, kui wiletsad Wenemaa seaduseandjad on olnud. 20. wiimase aasta sees on 800 uut seadust antud, mis üksteist ära neelawad. Kus on Wenemaa iseseiswad kohtunikud? (Müütus pahemalt poolt.) Kus on meie wannutatud meeste kohus? Meie teame kõik, kes meie kohtudel lähedal seisame, et meie prokuratura oma kaswatust mitte seal ei saa, kus seaduse õhk heljub, waid otse shandarmi-kasarmus! (Tormiline kiiduawaldus pahemalt poolt ja keskelt). Kus on meie iseseiswad kohtu-uurijad? Kui palju on neid ministeriumi poolt määratud? Ja siis tahetakse niisuguste kohtu-uurijate kätte wolikogu saadikute saatust anda! Meie austame kõik seadusi, aga seadus olgu see suur tempel, kus rahwa südametunnistusest lugu peetakse. Meil on aga see juba ammu seadusest wälja aetud. (Tormiline kiiduawaldus).

Stahowitsh nõuab, et koosolekut pikendatud saaks.

Adshemow ütleb, et wolikogu ikkagi ise ära määrama peab, kui suur saadikute süü on, keda kaelakohtulisele wastutusele wõetakse. Oma kõnes küsib ta: Kas meil on isewalitsus? (Müra paremalt poolt ja hüüded: Muidugi on!)

Esimees palub korda pidada.

Adshemow edasi: Kes tõendawad, et meil isewalitsus on, salgawad konstitutsiooni ära. Kui ministrile kohtu põhjusmõtted suured ja kallid on, miks ei kõnelenud ta mitte sõjawälja kohtutest, mis sellele suurele mõttele otse wastu käiwad. (Kiiduawaldus pahemalt poolt ja keskelt.)

Alekfinski tähendab, Wenemaal ei olla konstitutsiooni ega isewalitsust, waid wõitlus isewalitsuse ja rahwa wahel.

Kohtuminister kaitseb kohtuid kõnelejate poolt ette toodud süüdistuste wastu ja nimetab seda ilmaasjaliseks pealetungimiseks. Ta kordab, et ministeriumi nõudmine, neid kolme kohtu all olewaid saadikuid wolikogust eemale tõrjuda, täieste seaduslise olewat. Peale ministri kõnet astub Roditshew kõnelema, ta ütleb, et kohtute ja ministrite kallale kippumine asjata on. Kuid õiguse mõiste iseenesest juba ei karda arwustust ega ka kõige karedamaid pealetungimisi.

Maliwkin ütleb, et sotsialistid praegusiid kohtuid ei usalda.

Krupenski tähendab, et kohtud seaduse täitjad on. On aga seadused halwad, siis tuleb neid muuta, aga mitte kohtuid laita. Alekfinskile tuletab ta tema pühalikku lubamist wolikogu awamise juures meelde.

Hessen awaldab kahjatsust, et minister waidlusi suurendas. Wolikogul ei olla mingit soowi kohtu wõimu ja eesõigusi kitsendada. Ta paneb ette, asja komisjoni kätte anda, kes küsimuse paremini järele kaaluks.

Ohsol jutustab kohtute tegewusest Baltimaal. (Kõne ajal tõuseb suur müra, mida esimees kella helistamisega waigistada püüab).

Ettepanek, saadikute kohtu alla andmise asjus wõetakse häaletamise alla ja tehtakse 197 häälega 175 wastu otsuseks, asja kodukorra komisjoni kätte edasi anda.

Koosoleku lõpp kell 7.16 min. õhtul.

2. aprillil.

Koosolek awatakse esimehe Golowini poolt kell 2, 7 m. p. l. Loetakse walitsuse poolt sissesaadetud seaduse-eelnõud ette, antakse teada et Kiiewi kubermangu saadik Krassiljukow kohtulikule wastutusele on wõetud; awaldatakse järelpärimine walitsuse seadusewastase tegewuse üle Astrahani wangikojas ja kindral Taube saatmise asjus Bakuse.

Minnakse maa-küsimuse arutamise juurde.

Sahno kujutab elawates wärwides põllu harijate talupoegade seisukorda.

Krahw Stenbok-Fermor hakkab esimese wolikogu tegewust arwustama. (Esimees teeb tähenduse, et see maa-küsimusesse ei puutu.) Kõneleja tähendab, et sotsialdemokratlaste eelnõud rahwa peale mingit mõju ei awaldada. Maad olla talupoegile küll tarwis, ka ei ole maa puudus Wenemaal karta, ka ostuhind ei tähendawat palju, ainult peremeeste oskamist ja arusaamist olla tarwis tõsta.

Zerow arwustab parempoolsete ja kadettide maa-eelnõusid ja tuleb otsusele, et sotsialdemokratlaste programm neist kõigist ette on.

Hanhinski tähendab muhamedlaste fraktsiooni nimel, et sunduslisel teel ära wõetud maid mitte riigi omanduseks ei tule arwata, waid oblastiasutuste omanduseks.

Kelepowski leiab, et etteheited, nagu oleks parempoolsed rahwa puuduse wastu hoolimatad, mitte õiged ei ole. Parempoolsed just tulnud sellepärast wolikogusse, et siin rahwa puuduse eest paremini hoolt kanda, mitte walitsuse wastu ülesklihutamise läbi, waid kindlal seaduslisel alusel töötades. Wolikogu on maaküsimuses eksiteele sattunud. Mitmesuguste erakondade poolt sisseantud seaduse-eelnõud rikuwad kõik wähemal ehk suuremal mõõdul eraomanduse õigusi. Niisuguste seaduse-eelnõude läbiwaatamise koht ei ole mitte siin seaduseandlises kogus, waid ringkonnakohtu kriminaljaoskonnas. Siin awaldati ülesklutset sõjariistus wastuhakkamisele . . . (Esimees peatab kõnelejat ja tähendab, et niisuguseid ülesklutseid wolikogus mitte awaldatud ei ole.)

Kelepowski ütleb, et tema seda aga kirjalistest aruannetest lugenud on.

Esimees. Siis ei ole teie aruannetest õieti aru saanud.

Kelepowski lõpetab oma kõnet, eraomanduse puutumatuse põhjusmõtet kaitstes.

Kell 4,12 min. wõetakse maa-komisjoni liikmete walimine sedelitega ette, millega kell 5.8 min. lõpule jõutakse. Peale walimise aga peetakse waidlusi maa-küsimuses edasi.

Gawreltshik ütleb, et omawalitsust Poolamaal ainult poolakatel tarwis näikse olema, teistel sealsetel elanikkudel olla maa-küsimuse otsustamine palju tähtsam.

Purishkewitsh astub kõnetoolile ja kõik jäewad tähelepanelikult kuulama. Ta algab oma kõnet sõnadega: „Minu Issand ja mu eluandja! Ära anna mulle mitte laiskuse, nõrkuse ega tühja lobisemise andi, waid wooruse, alanduse, kannatuse ja armastuse waimu! (Naer pahemalt poolt) Teile, mu herrad, teeb see asi lõbu, teie naerate, aga ma ei awalda teie, waid oma tundmusi. Meie kõikide kohus on maa-küsimust seletama hakata. Apostel Paulus aga ütleb: „Kus Jumala waim walitseb, seal on ka wabadus.“ Kas meie kõik, kes meie siin paremal ja pahemal pool istume, ei ole ühe ja sellesama Wenemaa pojad ja kas see ei ole meile häbistaw siin waenuslust pidada. Udu on meie silmad kinni katnud ja nad ei mõista üksteisele kätt anda. Edasi seletab ta pikalt ja laialt maaoludest ja püüab mõisnikkude kasusid kaitsta. Mitte üleüldine maapuudus ei olla talupoegi kitsikusesse wiinud, waid agar kihutustöö ja rüüstamised. Erakondade maa-seaduse eelnõuud ei olla mitte õiglased. Ka ei olla poolakatel õigust endile autonomiat nõuda. Ka sunduslist maa äraandmist ei wõida lubada, sest see olla suur röömimine ja eraomanduse rikkumine. Talupoegade maapinda tulla aga waba kokkuleppimise teel suurendada.

Koosoleku lõpp kell 6.20 min p. l.

3. aprillil.

Koosolek awatakse kell 2,51 min. Juhatab Posnanski. Loetakse ette walitsuse poolt sisseantud seaduseprojektide nimekiri. Päewakorral seisab arupärimine kokkupõrkamise üle wangide ja wangiwahtide wahel Riias.

Roditshew palub pooleh oidjaid arupärimist wastu wõtta ja komisjonisse sündimaks kokkuseadimiseks ära anda, sest muidu ei wõeta teda ehk wastu.

Ohsol nõuab arupärimise läbiwaatamist täna.

Bulat toetab Ohsoli nõudmist ja ütleb et seal kus 74 inimese elu sõjawälja-kohtu otsuse

Hirmus öö.

Saksa keelest J. J.

3

Ma ei maganud mitte sugugi. Hommikul jäi weekohin waiksemaks, millest märkasin, et weeuputusel lõpp tuleb. Kui päikene oma esimesed kiired emakese maapinna peale saatis, nii et ma ümbrust näha wõisin, siis oli wesi juba nii madalaks jäänud, et meie liiwa küngas juba poolest saadik wäljas oli. Jaaguar magas. Krokodillid seisiwad oma endise koha peal.

Broter ärkas üles. Ma tundsin, et minu keha jaod kangeks oliwad jäänud ja pikemalt ümber piiratud seisukorda jääda oli otse wõimata. Suure waewaga panin ma püssi põske, sihtisin jaaguari peale ja laskin ta maha. Krokodillid tõstsiwad imestades omad pead üles, aga ei liikunud paigast. Ma palusin Broteri ka meie armsatele öösöpradele märku anda, et aeg üles tõusta on. Broter wõttis minu püssi ja laskis ühe krokodilli maha. Lastud looma silmast käis sambana musta werd üles. Tema seltsilised saiwad meie märguandmisest aru ja läksiwad ära. Wiimaks wõisime ometigi puu otsast maha ronida! Päikene hakkas palawaste paistma. Meie sõime ka omad asjad puu otsast alla ja sõime hommikust. Pärast leidis Broter minust maha lastud jaaguari üles.

Meie suitsetasime sigarid ja ootasime lootsikuid. Umbes kella üheksa ajal kuulsime inimeste healesi ja mõlaga sõudmise sulinat. Mõne minuti järele sõitis meie juurde Matteo lootsik üksinda. Nagu wälja paistis, ei olnud Matteo ega sõudjad sugugi rohkem rõõmsad kui meiegi, see selgus sellest, et neil ka meie pärast natukene muret oli, sest et kohaliku seaduse järele ühe europlase surm indianlase läbi, rahwast wastutuse alla wõtab. Matteo palus alandlikult andeks, et ta eila tagasi ei tulnud, sest et see, isegi mõista, wõimalik ei olnud; Broter jälle pool hispania, pool inglis keeles palus sõudjatelt andeks, — ühesõnaga, rahu sai täieste jalale seatud. Pärast tuli lõbus söögi aeg, mille juures minu wiina tagawara peaaegu poole wähemaks jäi, ja kui palawus alanes, sõitsime edasi, üksteisega täieste rahul olles.

Wististe saab Broter kaua seda tundi mäletama, millal ta oma wiisakusseta oleku pärast surma hirmus waewlema pidi.

(Lõpp.)

Mõndasugust.

Imelikud ajalehed. Keegi Hispania ajaleht „Luminaria“ tarwitas trükkimise juures wosworilist trükimusta, nõnda et ajalehte wõimalik oli ka pimedas lugeda, mis iseäranis lugejale unepuudusel wäga tähtjas on. Teine ajalehe wäljaandja tegi weel paremini: ta trükkis oma lehe „Regal Cotidien“ taigna lehe peale, nõnda et lugejate sellest kahekordne kasu tuleb — esiteks kinnita waimu, siis kõhtu! Mis just seedimisele kõlbulikum oli, kas waimutoit wõi ihutoit, sellest ei kausu ajalugu midagi.

Keegi Prantsuse ajakiri „Le Bienêtre“ lubas oma lugejatele, kes nelikümmend aastat järgimööda lehte telliwad, eluaegiist abiraha ja peale selle weel tasuta matused. Waatamata niisuguse kasutõotawa kuulutuse peale, jäi leht tellijate puudusel kuu aja järele seisma. Tema järeltuleja tahtis seda kurba juhtumist selle läbi parandada, et ta ajalehte „Rätik“ wäljaandma hakkas, mis niisuguse paberi peale sai trükitud, et see rätiku aset wõis täita.

„Suplejate sõnumik“ ja „Najada,“ mis 1850 a. ilmusiwad, trükiti weekindla paberi peale, nõnda et neid ka ujumise ajal lugeda wõis.

Wiimaks antakse weel Skandinawias ajalehtesid wälja, mis niisuguse siitke ja wastupidawa paberi peale on trükitud, mida nööriks wõib keerutada. See on iseäranis nendele tähelepanemisewäärt, kellel elust himu kasa ja keda niisugused imelikud lehed äratüütanud on . . .

küljes ripub, aega ei ole wormide täitmisega wiiwitada.

Roditshew jääb oma nõudmise juurde ja tähendab, et weike wormilik wiga inimeste elu wõib maksta.

Djaparidse toetab Ohsoli ettepanekut.

Kusmin-Karawajew ei usu, et erasõnumed nõnda tõsised on, sest eilase telegrammi peale, mis mitme riigiwolikogu liikme nimel Riiga saadetud, kindral-kuberner Möller-Sakomelski poolt järgmise sisuga wastus tulnud: „Riias pole põhjust olnud ei 74, ei 7 ega 4 inimest sõjawälja-kohtu alla anda. Peasta pole seni kedagi." (Naer, kära, käteplagin).

Aleksinski loeb telegrammi ette, milles erasõnumeid kinnitatakse ja ütleb, et ta walijaid, kes telegrammi saatnud, rohkem usub, kui kindral-kuberneri.

Arhangelski toetab ettepanekut, arupärimist rutulisels tunnistada.

Ohsol tähendab sõna „seni" peale Sakomelski telegrammis ja seletab, et süüdlasi, kui mitte täna, siis homme surm ähwardab ja nõuab uueste arupärimise rutulisels tunnistamist.

Shulgin leiab, et pahempoolsed wäga surma kardawad ja palub koota, kas mõnel nendest pommi taskus ei ole.

Müra läheb suureks, pahempoolsed karjuwad rusikaid tampides: wälja, wälja! Saalis üleüldine liikumine. Esimees palub wolikogu ennast rahustada ja kahjatseb, et ta kõnelejat õigel ajal peatada pole jõudnud ja leiab Shulgini ülesastumise mitte kohase olewat ja tähendab, et riigiwolikogu liikme tagandamiseks 38 § põhjal teadaandmise üsleaandmist waja on.

Aleksinski leiab pahempoolsete äritusе üleliigse olewat ja nõuab arupärimise rutulisels tunnistamist.

Pergament toetab Roditshewi ja leiab, et arupärimine walesti kokku on seatud ja tõendused nõrgalt korraldatud.

Purishkewitsh leiab Sakomelski telegrammi põhjuslet arupärimise põhjendamata olewat.

Bulgakow ja Kiesewetter on arupärimise rutulisels tunnistamise wastu.

Belajew nõuab arupärimise rutulisels tunnistamist.

Tsereteli leiab sotsi.-dem. nimel, et arupärimise rutulisels tunnistamist tarwis ei ole, annab nõu seda komisjoni kätte anda ja hiljemalt tulewal neljapäewal arutusele wõtta.

Loetakse 35 liikme ettepanek ette, Shulginit tänasest koosolekust ära tagandada.

Shulgin õiendab ennast.

Esimees paneb ettepaneku healetamise alla.

J. Hessen küsib, kas allakirjutajad arupärimist mitte tagasi ei wõtta.

Hüüded pahemalt poolt: See pole wabandamine! — paremalt poolt: Ohoh!

Ettepanek wõetakse healteenamusega wastu.

Shulgin lahkub saalist.

Äärmised parempoolsed ja parajusmeelsed leiawad, et Shulginile ülekohut on tehtud ja lahkuwad Shulgini kannul saalist. (Pahemal pool mürisew käteplagin, keskpaik waikib.)

Wolikogu hakkab arutama, kas parun Taube Bakuse saatmise arupärimine rutulisels tunnistada wõi ei.

Tshernoswitow, Kapustin, Struwe ja Roditshew on rutulisels tunnistamise wastu, sest et arupärimises selleks põhjusid ei leidu, et selle kokkuseades enesest edasiandmiseks põhjusid ei ole ja et walitsuse agendi saatmine mitte seaduse wastu ei käi.

Maharidse, Awramowitsch, Zeikolow ja Dshaparidse tunnistawad arupärimise rutulisels.

Wolikogu lükkab healteenamusega arupärimise rutulisels tunnistamise tagasi ja annab selle komisjoni kätte.

Arutamise alla wõetakse küsimus, kas arupärimist karistusesalkade tegewuse üle Lautshuti külas, Osurgetski kreisis rutulisels tunnistada ehk ei.

Rutulisels tunnistamise poolt on Tsereteli, temale wastu waidleb Roditshew. Healteenamusega tunnistatakse, et arupärimine rutuline ei ole ja antakse komisjoni kätte.

Arutamisele tuleb arupärimine Moskwa kindral-kuberneri Hörschelmanni seadusewastalise tegewuse üle, kes seadusest ja ministrite nõukogu esimehe seletusest hoolimata omawolilisest Moskwa sõjawälja-kohtu otsuse wennaste Kablowite ja Tarakanowite asjas ära muutnud ja ette kirjutanud nendesamade kaebealuste üle teistkorda kohut mõista, mille tagajärjel need esialgselt mõistetud sunnitöö asemel surma mõisteti, missugune otsus ka täide saadeti.

Maklakow kirjeldab sündmust asjalikust küljest ja kutsub walitsust üles nüüd oma kohust täitma ja seadust austama.

Aleksinski toetab Maklakowi.

Wolikogu wõtab ühelhealel arupärimise komisjonis wäljatöötatud kokkuseade wastu. (Üleüldine käteplagin.)

Esimees teatab, et Shulgini tagandamise pärast 31 wolikogu liikme poolt protest sisse on antud, aga et protestis riigiwolikogu otsust arwustatakse, siis ei loeta seda mitte ette, waid lisatakse koosoleku protokolli juurde.

Koosolek lõpeb kell 5, 50 min. p. l.

Wäljamaalt.

Prantsusemaalt. Hiljuti kirjutasime, et Parisi suur toiduainete walmistajate streik ootab. Kuid see „üleskiidetud" streik läks täieste nurja. 30 märtsil kuulutati küll streik wälja ja saadeti ka töö seismapanijad linna mööda laiali, aga ainult mõni sada töölist jätsiwad töö seisma, kuna ka nende asemele kohe uued mehed tööle astusiwad. Et asi nii haledaste lõppes on kõik walitsuse agaruse wili, sest kõik kohad selleks ajaks soldatitega täis toppis, isegi pagarite töötubadesse pandi wahid wälja.

Saksamaalt. Südame rabanduse läbi suri 28. märtsil Berliinis üks tähtsamatest Saksamaa sotsialdemokratide juhtidest Ignaz Auer oma 61 eluaastas ära.

Auer oli ilmakahtlewata üks paramatest Saksamaa politikameestest. Tööliste organisatsionide tugewuses ja edenemises nägi Auer proletarlaste wõimu kaswamist.

Auer sündis 19 aprl. 1846 a. Baieris, kus ta poisikesena koolis käis ja peale rahwakooli lõpetamist sadulsepa juurde õpipoisiks läks. Juba siis astus ta sotsialdemokratia erakonda, kus ta hoolega tööd tegi ja ise seal juures hoolega edasi õppis. Aastal 1877 astus ta sotsialdemokratlise lehe „Berliner Freie Presse" ja warsti teise lehe „Hamburger Gerichtszeitung'i" toimetajaks. Wiimasel ajal oli ta wahetpidamata sotsialdem. erakonna parlamendi osakonna ehk fraktsioni liikmeks, niisamuti ka erakonna kesk-komitee liikmeks. Riigipäewa saadikuks oli ta juba 1877 aastast peale. Oma kõnedes püüdis Auer alati asjalik olla, ega armastanud tühje waieluisi. Tema kõneosawus oli terwes riigis tuntud ja leidis palju lugupidamist.

Hiinamaalt. Näljahäda läheb Hiinamaal päew-paewalt suuremaks. Arwatakse nälgijate arwu üle 10. miljoni inimese ulatama. Läbistikku sureb päewas 5000 inim. näljasurma. Paiguti on inimese liha söömine alanud. Wanemad wahetawad oma lapsi toidu wastu ära.

Wenemaalt.

Peterburist. Politsei kulud. Siseministe asjade ministerium ohwerdab iga aasta politsei ülespidamiseks määratu suured summad — üle 34 miljoni rubla — sinna juurde tuleb weel 10 miljoni rubla arwata, mida ametkonnad ja asutused politsei ülespidamiseks maksawad. Sis on wallad ja kogukonnad kohustatud abi andma ja kannawad need kulud, mida wälja rehkendada wõimata on. Siis seisab weel sisemiste asjade ministeriumis politsei tarwis 10 miljoniline salakapital ja 1 miljon ametnikkude wäljasõitude tarwis. Politsei ja sandarmite peale minewaid kulusid wälja arwata on raske, sest et see mitmes jaos ja paragrahwis ärajaotatud on. Kuid siisgi wõib ütelda, et politsei kulud ümarguses arwus 100 miljoni rubla wälja teewad.

Lodsist. Pabiartiis ja Lodsis on läbiotsimisi toime pandud, kus mitu tähtsat tööliste juhti kinni on wõetud. Terroristliised sündmused kestawad linnas edasi. Üks kontoriametnik on ära tapetud, kahte raskeste haawatud. Rõndasama on ka kaks töölist haawatud.

Odessast. Tollimaja platsil tuli werine kokkupõrkamine „Wenerahwa ühisuse" wõitlusewäe ja sadama tööliste wahel; esimene kaitses Wene aurulaewa seltsi laewa. 5 inimest on haawata saanud, nendest 2 surmawalt. Sõjawägi ilmus kohale ja piiras wõitluse paiga sisse.

Kodumaalt.

Wiiratsist. Wiiratsi mõisa rentnik Martinsen on linnawalitsuse toetamisest hoolimata bankrotti jäänud ja kuulu järele 60.000 rubla wõlga maha jätnud. Mõisa on endine rentnik P. Kalja, kes osaw põllumees, ära rentinud ja nüüd wõib loota et asi tema käes paremini edeneb.

Tarwastust. Siit poolt tahab suur seltskond endisid Tarwastu mõisa moonakaid, keda mõisa omanik sellepärast lahti laskis, et nad tema tingimisi wastu ei wõinud wõtta, Siberisse rännata. Esimese jaoskonna komisjari käes olewat üle saja reisipileti juba wälja wõetud ja ärasõit järgnewat umbes aprilli keskel. —y—

Suure-Jaanist. Siin pool on kardetaw kaelahaigus difteritis liikumas. Iseäranis kardetaw näib see haigus lastele olewat, sest et ta neist mitmed hauda on wiinud. Et täisealisi inimesi selle haiguse ohwriks oleks langenud seda pole kuulda. Laste juures pole haigus ise ka nii hull, kui selle järel-haigused — kopsupõletik ja neeruhaigus.

Oraed tulіwad tänawu kewadel aegsaste lume alt wälja, ja oliwad enamiste koguni ilusad, aga öökülmad ja soojad, selged päewad teewad neile sawimaadel kauniste kahju. Huwitaw on, kuidas tänawu aastal nii rohkeste linduisi on sigіnenud. Iseäranis näikse tedreid ja põldpüüsid rohkeste siginenud olewat. Aga ka harakaid ja waresid on hoopis rohkem näha, kui endistel aastatel; wiimaseid on tänawu aastal õse katustele kohati määratu suurt kahju teinud. Lindude rohket siginemist tuleb küll wist tuleriistade ära korjamisega seletada. —n.

Wastemõisast. Wastemõisa walla wolinik H. Johannson saadab meile kirja, milles ta „Rahwalehe" № 25. awaldatud „Nägija" ütelust Wastemõisa minist. koolimaja ehitamise asjus, nagu oleks mõned wolinikud ja wallawanem üksikute wolimeeste meeli konksude ja lubaduste abil pöörata katsunud, sihilikuks ja kurikahtliseks waleks nimetab ja soowib, et „Nägija" oma ütelust täie nimega kinnitaks.

Wigalast. „Sõnumete" teatel on Wigala wallale parun Budbergi tapmise pärast peale pandud 3000-rublalise trahwi asjus kaks Wigala meest Peterburis riigiwolikogu saadiku Jürine juures käinud, mille järelduisel trahwi asjus järelpärimine tulla.

Põltsamaalt. Põllutöö ministeriumis olla Eesti Aleksandri kooli põllutöö kooliks ümbermuutmine ära otsustatud. Kooli tarwis antakse Kõo wõi Wastse mõisast 500 desjatini maad.

Pärnu-Jakobist. Tänawuse sügawa lume päiwil oli metskitsedel halb oma elu ülewal pidada ehk küll teisest küljest püssi hirmu karta ei olnud, kuid koerad tegiwad nende elu hädaohtlikuks ja ongi nii mõnelgi elu lõpetanud. Endised kütid kel püssisid ei ole, waatasiwad wesise suuga pealt, kui isegi herraste mehed koertest ära purenud ja lõhkistud kitsed metsast kodu wedasiwad ja praepannile paigutasiwad. Waesel kehwal ajal maitseb raipe praad niisama hüwa, kui kallil ja kuldsel ajal wasikapraad.

Pöörawerest. Sakjad ongi siin pool uue ja toreda wiisi üles leidnud, kuidas tõrkuwaid talupoegasid, kes omast „liiast rikkusest" mõisnikkudele weikest „rendi natukest" maksta ei taha, seda tegema sunnitakse. Abinõu on lihtne, kuid suurepäraline. Seda on Pöörawerеs mitu korda tegelikult tarwitatud ja on ta toredaid tagajärgesid toonud. Ka tänawu märtsi kuu lõpul saime meie seda uut leidust jällegi oma silmaga näha. Rendiwõtja ilmus mõisa ja temaga ilmusiwad ka kohalik kordnik ning neli strashnikut, kes pealaest jalatallani sõjariistus oliwad ja mõisa kambrites wahi peal seisiwad. Kaks päewa kestis rendi wõtmise aeg ja minut minuti kõrwal pidiwad möödamehed wahi peal olema. Wõib ju julgeste ütelda, et see talupoegade peale heldekstegewalt mõjus, nii et wiimased omast „põhjatumast rikkusest" ka midagi mõisataka „tühjasse kukrusse" langeda lasksiwad. Mõnigi oleks rendi maksmise ajal äganud ja oiganud kõrge rendi pärast, aga salk sõjariistus mehi toas ja wäljas tuletas meelde, et keel mitte igakord rääkimiseks ei ole loodud. Põllumees.

Tartust. Tartu ilmadejaama aparadid näitasiwad 2. skp. maawärisemist, mida ka Wienis, Potsdamis ja Hamburis on tuntud. Hiljemad teated rääkiwad, et selsamal ajal Kesk-Amerikas Mehiko riigis maawärisemise läbi mitu küla hukka on saanud.

Pärnust. Esimesel aprillil pani meie kooli selts näitemüügi klaweri muretsemise heaks toime. Osawõtmine näitemüügist oli wäga elaw.

1905 aasta lõpul pandi kohalik karskuse selts „Walgus" kinni. Nüüd on aga uue karskuse seltsi põhjuskiri Liiwi kuberneri poolt kinnitatud, nii et uus selts oma tegewust wõib algada. Uus selts kannab nime: „Pärnu Karskuse Selts." Selle põhjuskiri on endise seltsi omast palju awaram ja wabam ja loota on, et uus selts uue jõuga ja heade tagajärgega töötama hakkab. Seltsiks head edu.

Sakjad on ühendusesse astunud ja boikoteeriwad eesti kauplusid. Kuid nähtawaste on nad suure wea teinud, sest et just eestlased need on kes sakste kauplusid ülewal piawad.

Tallinnast. Sõjawälja-kohus on Andres Lepiku, August Põdra, Mart Koiki ja Willem Saare röömimiste pärast kõigi õiguste kaotamisele ja poomise surma mõistnud. Kohus otsustas aga kindral-kuberneri paluda, et see Lepiku karistuse 20-aastaseks, Põdra, Saare ja Koiki karistuse 15-aastaseks sunnitööks ümber muudaks.

Walgast. „Postimehele" teatatakse Walgast, et mäe- ja alameeste waidlus turu-küsimuse asjus nüüd lõpetatud on ja 5. skp. peale turgu uue platsi peal, Aleksandri uul. lõpul wastu Pihkwa uulitsat peetakse. Ka on linnawolikogu luba andnud turul igapäew kaubelda.

Lätimaalt.

Riiast. „Birsh. Wed." kirjutatakse Riiast, et Läti ajalehtede toimetused Kuuramaa maata talupoegade waljameeste poolt kirjasid saawad, milledes nad riigiwolikogu saadikut Oraihewskit endi asemikuks ei loe, sest et see nende kasusid silmas ei pidawat.

— Hulk politsei ametnikka on ilmanimeta kirjasid saanud, milledes neid ametist lahkuda käskakse wastasel korral ähwardatakse neid surmaga.

— Politsei on teate saanud, et Odessast suur salk, umbes 40 meest „ekspropriatorid" wõõra wara omandajaid — Riiga on sõitnud, et seal pankade lõhkumisi toime panna. Pankade kaitset on kõwendatud.

Wangimajast tahsiwad politika süüdlased äraрõgeneda, mille peale wahid laskma hakkasiwad. Surma on saanud 7 wangi, haawata 17; wahtidest on haawata saanud 9 meest.

„Sõnumetes" kirjutab hra T. Jürine järgmiselt:

Teade Wiiratsi, Kuresaare, Koonga ja Ladjali mõisate talupoegadele.

Maakorralduse ja põllumajanduse peawalitsus tõi 15 weebr. 1907 a. nr. 424. all riigiwolikogusse ettepaneku, mille järele 1907. aastal ülemal nimetatud kroonumõisate reguleerimise peale 4.990 rubla ära kulub. Reguleerimist arwatakse 1908. a. lõpule wiia.

Waheajal on selle kohta teade ajalehtedesse läinud, ja Koonga ning Wiiratsi meeste poolt tuli mulle selle kohta järelpärimine.

Sellepärast pean oma kohuseks nimetatud kroonumõisate talupoegadele teada anda, keda meie armulised herrad ühes kroonumaaga omale päriseks mõistsiwad teha — selle läbi, et nad Kõigekõrgema Ukasi krepostiraamatu wahele hoowikohtus nõelada laskiwad, — et need Ukasid nüüd hoowikohtu raamatute seinu ikkest peastetud on ja oma õiget seletust ja täitmist leiawad, mille eest hoolt kanda minu kohus on.

T. Jürine

Peterburis, 3. apr. 1907.

P. S. Palun Eesti ajalehti seda ära trukkida.

Toimetusele tulnud kiri.

Wastus Seltskondlise ühisuse „Koidu" kirja peale „Rahwalehes" № 20.

Ilma, et „Wabadus" selleks midagi põhjust oleks annud, tormab „Koit," kellel oma plaanitatawa laulupidu asjus „Kodumaa'ga" kokkupõrkamist ette tuli, tõepooleist alatumate kahtlustuste ja näitustega „Wabaduse" seltsi kallale, nii et imestama peame, et „Koidu" juhatus, kes endid haritud inimesteks peawad, weel ajalehe ja seltsi wahel wahet teha ei oska. Sellepärast oleme sunnitud oma kaitseks järgmist ütlema:

1. „Wabadus" ei ole kunagi rahwa jõuudust tarwitanud, weel wähem seda «oma monopoliks» teha tahtnud: ta on oma jõuududega töötanud ja ei kunagi kreisi, kubermangu, ehk weel laiema ringkonna rahwast kokkukutsuda püüdnud, oma kasiat kergitama; otse selle wastu on ta oma jõuudusi, küll kohalise Põllumeeste seltsile, küll muudegi heategewate ja üleüldis-kasulikude otstarbete peale tarwitada annud, missuguste juhtumiste ettelugemist isenda kiituseks peame ja sellepärast sellest waikime.

2. Teie küsite, missuguse üleüldis-kasuliku otstarbe peale need rahwa rubiad lähewad, mis „Wabadus" otse ahnitsewalt (!) pea igal laupaewal ja puhapaewal, toimepandawate pidu-õhtute eest oma kukrusse tõrjab kus ainult raha, raha ja raha tahetakse? — seda wiin teile pikemalt seletama hakata, oleks sawist ja mõtlemata, ütleme ainult, et „Wabadus" tihti kümme kopiku eest, mille teie pihwetist ainult pudel õlut saab osta, mitu tundi kestwaid pidu-õhtuid, kus alkohol puudub, toime paneb, mille üle teie nii langeste pahandate, nii seegub uba selleski palju. . . kümne kuni paarikümne kopiku eest, wahest ka päris hinnata, sagedaid pidu-õhtuid toime pannud, täitsa selle peale waatamata, et selle läbi kassast tihtigi mõni hea rubla otsekoheste kulude katmiseks juurde maksta tuli. Wahest on teil nüüd ehk arwaadaw, et selle juures teie sõnad „otse ahnitsewalt" lausa pööraselt kõlawad?

3. Oma nurjatusele panete sellega kroon pahe, kui edasi seletate: Need rublad peawad omale küll imelikku ja arusaamata otstarbe leidnud olema, sest isegi kassas ei olla neid enam, nagu meile ustawalt poolt teatatakse. See on ju otsekohe „Wabaduse" eestseisuse suudistamine, seltsi waranduse pillamises, nii nis kriminal suudistus! Wõime juba arwata, kust „ustawalt poolt" teie omad teated olete saanud, „ustawalt poolt," kus „Wabadust" kõige inetumate ja alatumate kahtlustamistega juba kaua aega surnuks teha ja purustada on püütud. „Wabaduse" peakoosolek 1. apr. s. a. on seesuguseid „ustawaid" kahtlustajaid, aga nende tõsise waartuse järele hindanud ja praeguse pilguni on selts kõik oma kohused kõikide wastu täitnud ja kassa seis wiimse kopikuni selge. Sellepärast jääb meil igatahes tee wabaks, seesuguse kuritahtlise laimu wastu ta teistiugusel wiisil wäljaastuda.

4. Kas „Wabaduse" pidu-õhtud üleüldisest kokku wõttes „magedad" wõi soolased on olnud, selle arwustamiseks on just „Koit" kõige sõnetum, seesama „Koit," kes ennast 37 aastat muusikat ja laulu edendanud ütleb olema, aga wahest terwe aasta jooksul waewalt aasta pidu ära pidada suutis, kus nende omad sulud seletama pidiwad, et «Koit» maganud on, seesama «Koit,» kes niisuguste suurte ja tuumakate näitemängude ettekandmise peale mõteldagi pole jõudnud, mida „Wabadus" kodus ja wõersil heade, ja isegi üliheade tagajärgedega ette on kannud. Krõilowi tuttawa mõistulaulu sõnadega peab siin ütlema: „Hoidku meid Jumal niisuguste kohtunikkude eest! . ."

Otse häbistaw, et siin weel niisugune seltskonna siht olemas on, kes ajawiiduisi sugugi tõele ei pane ja kellel niigi palju seltskondlist küpsust ja wiisakust ei ole, et oma naabert, kes kuidagi wiisi tema tegewuse wastu wälja pole astunud, rahule jätta suudaks.

Wiljandis, 3. apr. 1907. „Wabaduse" eestseisus ja pidu-toimekond.

Uuemad sõnumed ja telegrammid.

Brest-Litowskist. Opola linnas, Lublini kubermangus, on kolmwerand osa linnast ära põlenud; peale 1000 perekonna on ilma ulualuseta näljas.

Moskwast. Tweri wärawa taga tungisiwad kolm sõjariistus meest tramwai wagunis Sia wabriku arteltshtshiku kallale, laskiwad wiimasel kuuli kaest läbi, rööwisiwad 1700 rbl. ära ja kadusiwad. Tramwai konduktor on ära põgenud.

Brest-Litowskist. Prushandi kreisis on 11 sõjariistus isikut mõisaproua Skabalanowitshi käest 2800 rbl. ära rööwinud.

Lodsist. Wabrikantide ühisuse lubaga hakkab täna Steineri wabrik, kus 1400 töölist on, töötama.

Jekaterinoslawist. Nishnedneprowskis on salapolitsei agent oma korteris ära tapetud.

Kiriklikud teated.

Wiljandi P.-Pauluse kirikuraamatutest.

3 aprillil 1907.

Sündinud ja ristitud: Wiiratsis: Linda Jürine, Märdi t.; Sürgawerest—Kiriku wallas: August Juhkam, Jaani p.; Wilj. wal. —Wiljandis: Elmar Kondor, Tõnise p.; Tännasilmas: Elmar Jaanusson, Jaagu p.; Olustwerest—Sürgaweres: Ewald Warblane, Jüri p.

Laulatatud: August Pur ja Johanna Raismann, Jaan Sowa ja Marie Must.

Surnud: Olustwerest — Uuesas: Jüri Warblane, Tiiu m., 70 a. w.; Karulan — Wilj.: Mall Luts, Aadu l., 62 a. w.; Wiiratsis: Reet Kutsar, Peetri t. 4 a. w.

Kirjawastused.

H. J. W—s. Awaldasime teie kirjast tähtsama kohe Sõnumed lehes. T. K. P—s. Muist jääb järgeotama. J. A. F. E—s. Sõnumed lehes; küsitud raamatud saate H. Leoto'se raamatukauplusest. Saatke kohtist näha, kui kõlbab — tarwitame. M. M. W—s. Ruumipuudusel peab sellest numbrist wälja jääma.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja A. Tõllasepp.
Tegew toimetaja J. Ramsing.

Priitahtlik oksjon.

13 aprillil s. a. saawad Siiu mõisa ligidal Kalwri kiwilööwil müüdud kariloomad, hobune, mitme hobuse riistad, wankrid, reed, põllutöö riistad ja mitmesugust majakraami. Oksjoni hakatus kell 8 hommikul.

Muitjas-kõrb (kirsi-kõrb) täkk,

5 aastat wana, 2 arsinat 5 werš. kõrge, on sugutamiseks saada.

Wana-Tänneslilma walla maja juures. **M. Kase.**

Walmistan odawate hindadega igas suuruses **tsement**

kaewu-rakkeid

tsement **wee-torusid**, tsement **trepi-astmeid**. Hinna-tingimisi saadan soowi mise peale.

Johannes Kondor.

Ehitusemeister Wiljandis, Tartu uul. nr. 9

Tellimisi watatud

surnu-ristide

peale, mitmesugustes suurustes ja wormides, nime tähtedega, sundimise ja surenuse arwudega, wõtab odawaste wastu.

Põdra pood. J. Mill.

Teadustan austatud linna- ja maa rahwale, et minu juurest alati walmis

kapisi ja kumutisi

saada on ja wõtan tellimisi kõiksugu tisleri tööde peale wastu, kõik tööd saawad korralikult ja heast materjalist tehtud. Hinnad parajad.

Tarwitan ühte õpipoisi.

Austusega tisler **J. Anton**, Wiljandis, Tartu uul. № 39.

XX. aastasaja ime.

Teie teete enesele, oma perekonnale ja külalistele suurt rõõmu, kui endile lihwitud **tea-lett-peegli** muusika jakellaga, wäljamaa töö, muretsete, mis ilusaid **waltsisi, polkasi** (tantsusid), **marsisid** ehk **rahwalaulusid**, kaunistwalt kõwa, armsa ja meeldiwa tooniga mängib. Peale selle näitab kell wäga õigelt aega. Hind ainult 7 rbl. ja 8 rubla. Pakkimine ja saatmine hinnata.

Tellida: **Торговой Конторъ „Посредникъ" ВАРШАВА.**

P. S. Kui käsiraha 1 rubla ettesaadetakse, ka postmarkides, anname **hinnata** ligi kuld sõrmuse 56 pr. ja kiwiga.

Trükist ilmunud

„Piirituse tööstuse käsiraamat"

kõige kontrollproowide ja muu analysidega; täieliku wääwlihapu- pärmi õpetusega ja teiste uute tööwiisidega piirituse ajamises ja puhastamises. Hind 3 rubla 50 kop., köidetud 3 rubla 85 kop., postiga kättesaatmisega. Чер. Сасово, Тамб. губ. въ Батьки, В. А. Карпъ. Tallinnast saab raamatuid Kunsiku raamatuk. ja hra J. Jürine käest, Narwa uul. № 26, kort. № 7. Wiljandis on neid raamatuid A. Tõllasepp'a raam. kaupl. saada.

Priitahtlik

oksjon

11 aprillil sel a. Pärsti wallas Rehkla talus. Müüdud saawad: hobused, elajad, wankred, reed, põllutöö-riistad ja muu majapidamise kraam.

Oksjoni hakatus kell 8 hom.

Tarwitan häid

müürisseppasid

ja Wiljandi-Loodi kiwitee tegemise juurde aprilli-kuu hakatusel

mullatöö-mehi.

Ehitusemeister J. **Kondor** Wiljandis.

„Koit" 1907. Teine aastakäik.

Rahwalik politika, majanduse ja kirjanduse ajaleht.

Ilmub suures trükipoognas, ühes kirjandusliste lisaga. Iseäralisteks kaasanneteks on teaduslikud raamatud, nende seas „Maakera elulugu" hulga piltidega. Peale selle saawad tellijad esimese numbriga Seina-kalendri Eesti kunstniku algupäralise joonistusega, kuuenda numbriga suurema kalendri „Maja tähtraamat" ja jõuluks piltidega illustatud lasteraamatu „Laste Sõber."

„Koidu" tellimise hind 1907. a. on:

Postiga:			Postita:		
aastas	3 rbl.	— kop.	aastas	2 rbl.	50 kop.
¾ „	2 „	40 „	¾ „	1 „	90 „
½ „	1 „	60 „	½ „	1 „	25 „
¼ „	— „	85 „	¼ „	— „	65 „
kuus	— „	30 „	kuus	— „	25 „

Wäljamaale 5 rbl. aastas, 2 rbl. 60 kop. pooles aastas.

Üksik nummer maksab 3 kopikat. — Adressi muutmine 10 kopikat.

Tellimiste edasitoimetajatele 7% waewatasu.

Kuulutuste petit-rida maksab kuulutuste lehekülgedel 5 kop., juhtkirjade ees 15 kop. Wahemeestele 20% waewatasu.

Lehe kontor Tallinnas, Wana turu kaetas nr. 3, on argipäewal hommiku kella 8-st kuni õhtu kella 8-ni lahti.

Kirjalik adress: **„Koidu" toimetusele Tallinnas.**

Wene keeles: **Въ контору газеты „Койтъ" Ревель.**

Wastutaw toimetaja **G. E. Luiga.**

Nõudke proowinumbrid!

Tähelepanemiseks!

Meie äri on 10 kuld auuraha saanud.

Et meil suur kauba tagawara on, oleme äri edendamiseks otsustanud odawaste, ainult 6 rbl. 95 kop. eest järgmist 14 asja wälja müüa: 1) Mustad terasest kellad, lahtised, kiwide peal käit, ülesõmbamine ilma wõtmeta, meeste ehk naesterahwastele, minuti peal õigeste käiwad, kullaga kaunistatud, 6 aasta wastutamisega. 2) Uue moodu järele kella kett ja naesterahwale niisamasugune kaela umber panemiseks, pikk. 3) Kena rihmake kõige uuema moodu järele. 4) Kuldsõrmus 56 pr., ehk kiwiga, ehk nahast sigari tasku, wäljamaa töö. 5) Kõige paremast wäljamaa nahast rahakott 7 wahega, iseäraline wahe kuldraha jaoks, metallist lukuga. 6) Gummi stempel ostja nime, isa- ja priinimega, rahakoti jaoks. 7) Pudel stempli warwi. 8) Kõige paremast terasest taskunuga. 9) Nahk kott taskukella jaoks. 10) Ilus piltfilm waadetega. 11) Mehan. tasku-elliats. 12) Patenteeritud tasku latern. 13) Kokkupandawad taskukäärid kotiga. 14) Kokkupandaw hari peegli ja kammiga. Kõik ülemalnimetatud asjad, mis üksikult müües üle 20 rubla maksawad, saadan ainult **6** rubla **95** kop. eest kohe peale tellimist järelmaksuga kätte. Niisamasugused kellad, tinnised, kaasannetega 1 rbl. kallimad. Saatmise kulud kannab tellija. Siberisse ei saadeta ilma käsirahata (wõib ka markides saata). Tellimised järgmise adressi all:

Торговой Конторъ „Посредникъ" Варшава.

Kes käeraha sisse saadab, ka markides, nendele graweritakse nime algustähed sisse. Kinnised hõbekellad 3 kaanega, kõikide kaasannetega 12 rbl.

Hästi idanewat

ristikheina
timoti
wiki
petushke

seemet

saada

Chr. Rotermann'i juures

Wiljandis.

Saadame ilusa ja tugewa grammofoni kõige uuema ehituswiisi järele märgiga **„Conarm,"** kõige parema mehanismusega, kontsert membranaga, ainult **12 rbl. 95 op.** eest ühes saatmise ja pakkimisega. **Ilma hinnata** antakse kaasa 10 nooti ja 400 kontserdi nõelakest. Käsiraha ette saata 3 rbl. muu järelmaksu.

Kõigile asja-armastajatele!

Grammofon **„Victor,"** suur modell, muusika tehnika wiimane sõna, heatetorn liigub igasse külge, laitmata töö, Hind 100 rubla asemel ainult 30 rubla, ühes saatmise ja pakkimisega. Ilma hinnata antakse kaasa 10 nooti ja 400 kontserdi nõelakest. Saadetakse järelmaksuga, kui 5 rbl. käsiraha ette saadetakse.

Tellimised saata:

Торг. Конторъ «ПОСРЕДНИКЪ» Варшава.

Juhime austatud ostjate tähelepanemist selle peale, et teiste äride poolt saadetawad grammofonid headuse poolest palju halwemad, aga hinna poolest kallimad on.

C. J. Lang'i weini kauplus

soowitab toobi wiisi

Wenemaa punast magust weini	60	kop.	toop.
„ „ Portweini	85	„	„
„ Madeyrat	85	„	„
„ punast ja walget Portweini	100	„	„
„ Xeres	100	„	„
Ungari wein (häästi magus)	110	„	„
Wäljamaa Portweini ja Madeyrat	140	„	„

ja kallimaid.

Konjakid, Rummi, Araki

ja kõikesugu peenemaid napsisi ja liköörisi suurematest wabrikutest.

Peale selle soowitab kõiksugu kolonial kaupasid ja häid oktobri-kuu kilusid 25 ja 35 kop. karp.

Rahwa Tuleõnnetuse Wastu Wõitlemise Selts

on oma tegewust üle Wenemaa alganud. **Seltsi eesmärk:** 1) Kõikide abinõudega tuleõnnetuste wõimalik ärahoidmine ja rahwale kahjukordadel abiandmine. 2) Seltsi liikmete liikumata ja liikuwa waranduse, kaupade, tööriistade, loomade jne. tuleõnnetuste wastu kinnitamine. 3) Seltsi liikmetele kui ka igasuguste tuleasjanduse ja tulekustutamise Seltside tegelastele tuleõnnetuste juures wigasaamise korral abiandmine ja surma korral nende perekondade toetamine. Et linnas ja maal ka kõigewaesemale wõimalikuks teha, Seltsiliikmeks hakata, on liikmemaks — mis ka ühtlasi kinnituse maks on — kinnituse summa suuruse järele järgmiselt äramääratud — 300 rbl. pealt 3 rubla, 500 rubla pealt 5 rbl. ja 1000 rubla pealt 10 rubla. Kõiki lähemaid teateid suusõnal ja kirjalikult Eesti ja Wenekeelseid Seltsi põhjuskirjasi jne. saab Liiwi kubermangu Eesti jaoskonna kantseleist, Tartus, Pika ja Kiwi uul. nurgal Nr. 19, ja Wiljandi jaoskonna Seltsi woliniku P. Saarepera käest, Wiljandis.

Kuulmata 55 asja 7 rub. 95 kop.

Ainult lühikeseks ajaks müüme meie alla oma hinna 55 asja 7 rub. 95 kop. eest. Asjad on: 1) Meeste ehk naesterahwa ilma wõtmeta tasku kellad Inglise terasest (Remontuar). Uuride headuse eest on rahwuswahelisel wäljanäitusel ülem auuhind saadud. 2) Moodis olew kett, naisterahwastele pikk kaela kee. 3—8 Kuus breloki puhtast hõbedast, 84 proow. 6. Portmonee 7 jaoga, heast nahast ja Ameerika lukuga. 10) Stempel tellija nime, isa ja priinimega. 11) Klaasikene stempli wärwi. 12) Hoiatus uuri warguse wastu. 13) Kuld sõrmus 56 proow. ehk paberosikoos 14) Patenteritud elektri latern. 15) 3 teraga Inglise terasest taskunuga 16) Hoiatus uuride rikkiminemise eest. 17) Ameerika kokku käidawad tasku käärid. 18—27 Kümme õliwärwi waatekaardit. 28) Tasku kokkukäidaw sulepea ühes pliiatsiga. 29. Waatekohtadega ilusarendaw piltfilm. 30 Prantsusemaa stereoskop. 31—55) 25 pilti stereoskopi jaoks Kokku 55 asja 7 rub. 95 kop. eest, nii läheb iga asi Teil 16 kopikat maksma. Kas wõib weel odawam olla? Kraami headuse eest wastutame. Kui kraam ei meeldi, wõtame tagasi. Uuride hea käigu eest wastutame 6 aastat. Kinnised uurid on 1 rubla kallimad. 84 proowiga 3 kapsliga hõbe uurid, kõige kraamiga 14 rubla eest. Pakkimine hinnata. Saatmise kuludeks 40 kop. Euroopa Wenemaale ja 80 kop. Aasia Wenemaale.

Palume tellimisega rutata, sest et niisugust juhtumist 100 aasta kohta ainult üks kord ette tuleb.

Tellimised saatke:

Торговой Конторъ „Посредникъ" Варшава.

P. S. Käsiraha, olgu ka markides, saab uuride peale nimede graweerimise heaks loetud ja sis ka wäga tore „kingitus" tellimise ilma-hinnata kraamiga koju saadetud.

„Rahwaleht"

Kaks korda nädalas ilmuw politikaline-, majanduslise- ja kirjanduslise ajaleht.

Wastutaw toim. ja wäljaandja A. Tõllasepp. Tegew toim. H. Ramsing

Ajaleht „Rahwaleht" on omale lühikese aja sees laialist lugupidamist ja sõbralist wastuwõtmist leidnud, mis sellest tunnistust annab, et leht õiges rahwameelses edumeeltes terwe rahwa käekäigu tõstmiseks wäsimata tööd teeb. Iseäranis tahab „Rahwaleht" meie tööliste-klassi kasusid silmas pidada ja nende, kui kõige rohkem rõhutud rahwa-kihi õiguste eest õiglaselt ja südikalt wälja astuda. Ka põlluharijatele toob „Rahwaleht" nende olukorda ja tarwitusi silmaspidades kasulikka õpetusi ja põllutöösse puutuwaid juhtkirju, mille juures teda meie kodumaa paremad ja tegelikumad põllumeeste toetama saawad.

„Rahwalehel" on riigiwolikogu koosoleku ajal Peterburis oma kirjasaatja, nii et leht wolikogu istumiste üle kõige täielikumaid ja algupärasemaid teateid wõib tuua.

„Rahwalehe" jutunurgas ilmub käesolewal aastal hulk huwitawaid jutusid, muude seas ka Soome kirjaniku Kauppis Heikki esim. auuh. krooni jutt **„Tee awajad."**

„Rahwalehe" 1907 a. tellijad saawad hinnata kaasa:

1) Mitmewärwilises trükis **seina-kalendri**. 2) Wahariide sisse köidetud **tasku-kalendri** (endise põllumehe kalendri kaustas), milles taskuraamat osa mitmesuguste tarwiliste tabelitega on. 3) iga kuu piltidega lisa **„Lõbus ajawiide"**. 4) Weikese tähtraamatu. 5) Agr. Schulzenbergi Põllumehe arweraamatu, ühes walmis tabelitega 50 kop lisamaksu eest. Postiga saates 75 kop. Selle raamatu hind on muidu 120 kop.

„Rahwalehe" tellimisi ja kuulutusi wõetakse kõigis ajalehtede tellimiste kohtades wastu ja saadetakse ◆ **proowinumbrid** ◆ **ühes rahasaatmise kaartiga igaühele ülesantud adressi järele koju kätte.** — „Rahwalehe" tellimine 1907 a. peale kestab edasi.

„Rahwaleht" maksab ühes kaasannetega:

1. aprillist kuni aasta lõpuni postiga **2** rbl. postita **1.45** kop.

Üksik nummer 3 kop.

Tellimise adress: **„Rahwaleht"** — Wiljandis, (г. Феллинъ, Лифл. г.)

„Rahwalehe" toimetus.

Tellige enesele habemenuga „Progress."

mille sarnast ei leidu odawa hinna ja headuse poolest. Päris uus leidus, temaga wõib kartuseta igaüks iseenesel ja teistel ruttu ja wäga hõlpsaste, ilma mingi hädaohuta habet ajada, ei ole werekihwtitusi, mis muidu nii sagedaste habemeajamise juures ettetulewad, karta, peale selle on kulud palju weiksemad. Saadetakse kohe peale tellimiste kätte, ka järelmaksuga. — Hind sisse pakkimise ja ka saatmise kuludega 2 rubla 75 kop. **Hinnata** antakse igale habemenoale wäljamaa kaitsew tupp, mis nuga rikkumise eest hoiab, pintsel, nikliit kausikene seebi jaoks ja 1 karbikene seebi pulbrit.

Tellimiste adress:

Торг. Контор. „Посредникъ" Варшава.

Siberisse tuleb saatmise kuludeks 40 kop.

Juukse- ja habemeajamise masinaid, mis kolmes pikkuses lõikawad. Hind ainult 4 rubla ühes saatmise kuludega.

Tartus wõtab „Rahwalehe"

tellimisi ja kuulutusi wastu ja müüb üksikuid numbrid G. Grenzsteini raamatukauplus,

Peterburi uul. № 22

Charles Deeringi wedru-äkkeid

ja koorelahutajaid **„Dubular"** müüb wabriku hindadega

M. Sonin.

Rahumere kõrtsi juures.

Разрѣшаю печатать 9. апрѣля 1907 г. за Фелл. Уѣздн. Нач. Забѣлинъ.

A. Tõllasepa trükk, Wiljandis